

Türkiye’de yerel yönetimlerde kentsel tarım politikalarının olgunluk düzeyi ile sosyo-ekonomik kalkınma ilişkisi: 81 il üzerine bir analiz

Cansu DİNÇTÜRK

Orcid: 0000-0002-5427-773X

Bağımsız Araştırmacı, Bolu, Türkiye

Gül TEKİNGÜNDÜZ

Orcid: 0000-0002-0785-6472

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Mudurnu Süreyya Astarıcı Meslek Yüksekokulu, Ormancılık Bölümü, 14800 Mudurnu, Bolu, Türkiye

Makale Künyesi / Article Information

Araştırma Makalesi /
Research Article

Sorumlu Yazar /
Corresponding Author
Cansu DİNÇTÜRK
cansuyuce1994@gmail.com

Geliş Tarihi / Received:
03.11.2025

Kabul Tarihi / Accepted:
08.06.2026

Tarım Ekonomisi Dergisi
Cilt: 32 Sayı: 1 Sayfa: 329-343

Turkish Journal of
Agricultural Economics
Volume: 32 Issue: 1 Page: 329-343

DOI
10.24181/tarekoder.1816792

JEL Classification: Q01, Q15,
R11, H70

Özet

Amaç: Bu araştırmanın temel amacı, yerel yönetimler tarafından hazırlanan 2025-2059 strateji belgelerinde kentsel tarım kavramına ilişkin farkındalık, stratejik hedef ve ekonomik yatırım/uygulama düzeylerini sistematik biçimde değerlendirmek ve politika olgunluk (PO) düzeylerinin sosyo-ekonomik gelişmişlik göstergeleriyle ilişkisini açığa çıkartmaktır.

Tasarım/Methodoloji/Yaklaşım: Araştırmada Türkiye’nin 81 iline ait yerel yönetim strateji belgeleri, T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı veri tabanından elde edilmiştir. Politika belgeleri, kentsel tarıma ilişkin farkındalık (G1.1), stratejik hedef (G1.2) ve ekonomik yaptırım/uygulama düzeylerini (G1.3) ölçek puanlama tablosu aracılığıyla değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından geliştirilen Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Göstergeleri (SEG) ile ilişkilendirilmiş olup, değişkenler arası ilişkiler Spearman’s rho analizi ile test edilmiş ve ardından ArcMap 10.8 programında haritalandırılmıştır.

Bulgular: Gerçekleştirilen analizler sonucunda, kentsel tarım PO ile SEG değişkeni arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($p=0.378/ p<0.01$) bulunmaktadır. Bu bulgu, sosyo-ekonomik açıdan gelişmiş illerin kentsel tarıma yönelik peyzaj politikalarını daha olgun düzeyde geliştirdiklerini açıklamaktadır. Sonuçlar, Türkiye’de kentsel tarım politika kapasitesinin bölgesel ve sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerine paralel biçimde farklılaştığını göstermektedir. Bu kapsamda yerel yönetimlerin yaklaşık %77,8’inin düşük düzeyde, %12,3’ünün orta düzeyde ve yalnızca %9,9’unun yüksek düzeyde kentsel tarım PO değerine sahip olduğu belirlenmiştir.

Özgünlük/Değer: Bu çalışma, literatüre Türkiye’de kentsel tarım politikalarının yerel yönetimler düzeyindeki analizi açısından kapsamlı bir veri sunmaktadır. Bu yönüyle çalışmanın, mevcut politikaların durumunu değerlendirebilmek ve yerel yönetimlerin sürdürülebilir gıda sistemleri ile yeşil altyapı politikalarında daha etkin rol almaları konularında katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca kentsel tarımın PO düzeyi ile SEG bağlamında değerlendirilmesi, araştırmayı hem kavramsal hem de yöntemsel açıdan özgün bir konuma taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: Kentsel tarım, mekânsal analiz, peyzaj politikası, politika olgunluğu, Spearman’s rho analizi, yeşil altyapı

The relationship between the maturity level of urban agriculture policies and socio-economic development in local governments of Türkiye: An analysis of 81 provinces

Abstract

Purpose: This study aims to systematically evaluate the levels of awareness, strategic orientation, and economic investment/implementation regarding urban agriculture in the 2025–2053 strategic planning documents prepared by local governments in Türkiye, and to examine the relationship between urban agriculture policy maturity and socio-economic development indicators.

Design/Methodology/Approach: Strategic planning documents of local governments from all 81 provinces of Türkiye were obtained from the Presidency of Strategy and Budget database. Urban agriculture awareness (G1.1), strategic targets (G1.2), and economic implementation dimensions (G1.3) were assessed through a structured policy scoring framework. The resulting data were associated with the Socio-Economic Development Index. Relationships among variables were analyzed using Spearman’s rho correlation analysis, while spatial distributions were visualized in ArcMap 10.8.

Findings: The analyses revealed a positive and statistically significant relationship between urban agriculture policy maturity and socio-economic development ($p=0.378/ p<0.01$). The findings suggest that socio-economically developed provinces tend to exhibit more mature urban agriculture policies. Policy capacity was also found to vary across regions and development levels. Approximately 77.8% of local governments demonstrated low-level policy maturity, 12.3% medium-level maturity, and only 9.9% high-level maturity.

Originality/Value: This study provides one of the first national-scale evaluations of urban agriculture policies at the local government level in Türkiye. The findings contribute to understanding policy gaps and support the integration of urban agriculture into sustainable food systems and green infrastructure strategies. Moreover, linking policy maturity with socio-economic development offers a distinctive conceptual and methodological contribution to the literature.

Keywords: Urban agriculture, landscape policy, spatial analysis, policy maturity, Spearman’s rho analysis, green infrastructure

GİRİŞ

Gelecekteki en önemli sorunlardan biri olarak görülen kentsel gıda egemenliğinin sağlanması (Açıksöz ve Memlük, 2004), sürdürülebilir kentleşmenin temel bileşenlerinden biri olarak kentlerde gıda üretimini destekleyen stratejik bir yaklaşım niteliğindedir. Kentsel tarım, iklim değişikliği, hızlı kentleşme ile değişim ve dönüşüm süreçlerinin neden olduğu sürdürülebilirlik sorunlarına yanıt veren; tarımın kentsel yaşama entegre edilmesini hedefleyen bir eylem alanıdır. Bu yaklaşım, “tüketen toplum” modelinden “üreten toplum” anlayışına geçişi teşvik ederek yerel ekonomik canlılığı ve çevresel sürdürülebilirliği birlikte güçlendirmektedir.

İklim değişikliği, uluslararası düzeyde ülkeler açısından sektörel riskler oluşturan küresel bir sorun alanıdır. Bu süreç, enerji, sanayi, tarım, orman, gıda ve turizm başta olmak üzere birçok sektörü doğrudan veya dolaylı biçimde etkilemektedir. En kırılgan sektörlerden biri olan tarım (Dağ ve Aktaş, 2024), ekonomik büyüme üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Elmalı, 2025). Tarım sektörünün güçlü bir finansal yapıya sahip olması hem üretici ve tüketiciler hem de diğer ekonomik alanlar açısından stratejik önem taşımaktadır (Yavuz, 2025).

Kentsel ve kırsal alanların, farklı mekânsal kurgular ve idari yaklaşımları temsil etmesi nedeniyle doğru biçimde değerlendirilmesi önemlidir (Monte-Mór, 2006; Rosa, 2008; Saraiva ve ark., 2025). Kentsel tarım, tarımın kente yeniden entegrasyonunu hedefleyen bir yaklaşım olarak genellikle sürdürülebilir tarımsal uygulamalar kapsamında ele alınmaktadır, ancak bu alanda sistemsel çeşitlilik ve işleyişlere ilişkin bilgi eksikliği önemli bir boşluk olarak görülmektedir (Douziech ve ark., 2024).

Kentsel tarım, disiplinler arası bir alan olup, tanımı konusunda ortak bir uzlaşa bulunmamaktadır. Genellikle “kentsel alanlarda gerçekleştirilen tarımsal faaliyetler” olarak tanımlanmaktadır (Saraiva ve ark., 2025). Orsini ve ark., (2013), kentsel tarımı şehirlerde kişisel tüketim veya gelir elde etme amacıyla yapılan bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetleri olarak tanımlamış; ürün satışı ve hasat sonrası süreçleri de bu kapsamda değerlendirmiştir. Gočová (2015) ise bu uygulamaları; topluluk bahçeleri, kentsel meyve bahçeleri, tozlaşma bahçeleri, permakültür projeleri, paylaşılan tarım ve yenilebilir peyzaj biçimlerinde sınıflandırmaktadır. Smit ve ark., (2001), kentsel tarımın başta konut çevreleri, topluluk arazileri, park ve rekreasyon alanları olmak üzere taşkın sahaları gibi yapılaşmaya elverişsiz alanlarda da uygulanabilir bir faaliyet olduğunu vurgulamaktadır. Kentsel tarım konusunun geniş bir faaliyet alanı olmakla birlikte, literatürde kentsel tarımın eğitim ve ekonomik etkilerini inceleyen çalışmalar sınırlıdır (Ilieva ve ark., 2022).

Kentsel tarım uygulamaları Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla (SKA) özellikle SKA 2 (Açlığa Son), SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ve SKA 12 (Sorumlu Üretim ve Tüketim) doğrudan ilişkilidir (Thwaites ve ark., 2025). Bu kapsamda, kentsel tarımın ulusal düzeydeki tarım ve kentsel planlama politikalarına entegre edilmesi (Naazie ve ark., 2024) ve bu süreci destekleyecek politikaların geliştirilmesi önemlidir (Tabrez, 2025).

Değişen çevre koşullarına uyum sağlamak, ekonomik açıdan Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için zorlayıcı bir faktördür (Özbay, 2023). Bu nedenle, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılması ve yerel ekonomik kalkınmanın desteklenmesi kentsel tarım ve yeşil altyapı uygulamalarının yaygınlaştırılması açısından önemlidir.

Türkiye’de tarımsal üretim süreçlerine ilişkin güncel planlama yaklaşımlarında ağırlıklı olarak yaptırım temelli politikalar benimsenmekte olup, istatistiksel veriler ve stratejik plan göstergeleri yetersiz kalmaktadır (Çimen ve Gülçubuk, 2024). 2004 yılında yürürlüğe giren 5216 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Kanunu” ve 2012 yılında kabul edilen 6360 sayılı “On dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” belediye sınırlarının il sınırları düzeyinde genişletilmesi, tarımsal alanların yönetim sorumluluğunu yerel yönetimlere devrederek bu kurumları, tarım alanları konusunda doğrudan sorumlu aktörler haline getirmiştir (Yenigül, 2016).

Bu araştırma, Türkiye’deki 81 il yerel yönetiminin 2025–2029 dönemine ait stratejik planlarını inceleyerek, kentsel tarım politikalarının uygunluk düzeyini kavramsal farkındalık, stratejik yaklaşım ve ekonomik/yatırım boyutları açısından değerlendirmektedir. Elde edilen bulgular, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2025) tarafından geliştirilmiş olan Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik (SEG) araştırması bağlamında (Türkiye’nin il ve bölgelerinin gelişmişlik farkları ve değişimlerini 52 farklı değişken üzerinden değerlendiren veri) ilişkilendirilerek yorumlanmıştır.

LİTERATÜR TARAMASI

Türkiye’de kentsel tarım konusunda yerel yöntemler düzeyinde sınırlı çalışma bulunması sebebiyle, araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda ulusal ve uluslararası literatürde örnek

belediyelerin kentsel tarım politikaları ile kentsel tarımın yerel ekonomi ve kalkınmaya etkilerini inceleyen çeşitli araştırmalar aşağıda özetlenmiştir:

Açıksöz (2009), Bartın’da kentsel tarım faaliyetlerinin, Büyüme Kümesi (Growth Cluster) kuramı çerçevesinde bir kümelenme yapısı geliştirip/geliştirmedini değerlendirerek “TR-26 Bartın Bölgesel Kalkınma Projesi” ekseninde kentsel tarımın küme özelliklerini incelemiştir. Araştırma, kentsel tarımın çevresel, toplumsal ve ekonomik etkilerini ön plana çıkararak, kümelenme yapısına dair öneriler sunmaktadır.

City of Edmonton (2012) strateji belgesi, kentsel gıda sistemlerinin bütüncül biçimde geliştirilmesine yönelik dokuz temel öncelik tanımlamaktadır. Belgede; kentsel tarımın parklar, okul bahçeleri ve çatı alanlarında teşviki, yerel gıda altyapısının ve üretim-tüketim döngüsünün desteklenmesi, gıda okuryazarlığının artırılması, gıda atıklarının kaynak olarak değerlendirilmesi ve tarım arazilerinin planlama süreçlerine entegrasyonu gibi öncelikler bulunmaktadır.

Yenigül (2016), hızla kentleşen büyükşehirlerde tarımsal alanların sürdürülebilirliğini koruma açısından kentsel tarımın rolünü incelemiştir. Çalışma, belediyelerin çoğunlukla imar ve altyapı odaklı politikalar yürüttüğünü, tarımsal üretime yönelik uygulamaların ise sınırlı olduğuna vurgu yapmaktadır. Araştırma, yerel yönetimlerin gıda üretimi, istihdam ve ekolojik sürdürülebilirlik alanlarında daha etkin rol üstlenmesinin gerekliliği ile kentsel tarımın kalkınma politikalarına entegrasyonu açısından öneriler sunmaktadır.

Londra Kentsel Tarım Strateji Belgesi (City of London ve Evergreen, 2017), kentsel gıda sistemini güçlendirmeye yönelik; yetiştirme (kentsel çiftlikler, yenilebilir peyzaj), işleme (toplum mutfakları, tohum kütüphaneleri), dağıtım (yerel pazarlar, doğrudan satış), gıda atığı ve geri kazanımı (israfın önlenmesi, kompostlama) ve eğitim ile toplumsal bağlantı (okul bahçeleri, farkındalık programları) olmak üzere beş ana konuya odaklanmaktadır.

Montreal Belediyesi 2021-2026 Kentsel Tarım Strateji belgesi (Ville de Montreal, 2021), Montreal’in kentsel tarımda öncü bir şehir haline getirilmesi amaçlanmış olup bu bağlamda; 160 hektar ekili alan oluşturulması (2021’de 120 hektar olduğu belirtilmiş), 55 kentsel tarım işletmesine ulaşılması (2020’de 40 işletme olduğu belirtilmiş), 50 yeni okul projesi gibi somut hedefler içermektedir.

Menteş ve Aslan (2021), Türkiye’de kentsel tarım politikalarındaki yasal ve kurumsal yapıyı mevzuat eksikliği kaynaklı uygulama sınırlılıkları açısından değerlendirmiştir. Çalışma, kentsel tarımın sürdürülebilir biçimde gelişebilmesi için yasal ve kurumsal düzenlemelerin gerekliliğine vurgu yapmakta olup aynı zamanda kentsel tarımı gıda güvenliği, çevresel sürdürülebilirlik ve iklim değişikliğine uyum açısından stratejik bir politika alanı olarak değerlendirmektedir.

Kayasü ve Durmaz (2021), Türkiye’de kentsel tarımın yapısal ve yönetsel temellerini inceleyerek, doğrudan bir yasal tanımın bulunmadığını belirtmiştir. Çalışma, belediyelerin yönetmelik ve planlama araçlarıyla kentsel tarım politikaları geliştirebileceğini; bu kapsamda Çankaya Belediyesi Kent Tarım Hizmetleri Bürosu’nun örnek oluşturduğunu vurgulamaktadır.

Mensah (2023), kentsel tarımın yerel ekonominin güçlendirilmesi ve iklim değişikliğine karşı dayanıklılık açısından stratejik bir araç olduğunu açıklamaktadır. Kentsel tarımın gıda üretiminin ötesinde, yerel kalkınma, istihdam sağlama ve iklim değişikliği uyum politikaları açısından önemi vurgulanmaktadır.

New York City Mayor’s Office of Urban Agriculture (MOUA, 2023) stratejisi, kentsel tarımı iklim direnci, gıda güvenliği ve ekonomik kalkınma ekseninde güçlendirmeyi amaçlayan yedi öncelik tanımlamaktadır. Plan kapsamında belediye arazilerinin üretime açılması, topluluk bahçelerinin korunması, dezavantajlı bölgelerde gıdaya erişimin artırılması, eğitim ve veri temelli izleme ile kadın ve azınlık girişimcilerin desteklenmesini önerilmektedir.

Toprak (2024), Türkiye’deki belediyelerin tarım ve gıda politikalarına ilişkin stratejik belgelerini inceleyerek bu belgelerin içerik ve geliştirilme süreçlerini değerlendirmiştir. Çalışmada, İzmir Karşıyaka Belediyesi’nin Kentsel Gıda Stratejisi, ilçe belediyesi düzeyinde hazırlanan ilk kapsamlı belge olarak tanımlanmış; belediyelerin sosyal yardım sağlama görevlerinin ötesinde, gıda üretim ve adaletini destekleyen aktörler olması gerektiği ifade edilmiştir.

YÖNTEM

Kentsel tarım politikalarının olgunluk düzeyinin belirlenmesi kapsamında uygulanan yöntemsel model

Mayring (2014) içerik analizini, analiz adımlarının önceden tanımlandığı ve her kararın belirli kurallara dayandığı sistematik bir süreç olarak tanımlamaktadır. Bu yöntem kayıt, bağlam ve kodlama birimleri gibi verilerin anlamlı biçimde sınıflandırılması ve yorumlanması süreçlerini içermektedir. Bu çalışmada, Türkiye’deki 81 ilin belediye veya il özel idarelerinin 2025-2029 stratejik planları nitel araştırma yöntemlerinden “içerik analizi” (Alanka, 2024) yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında, tarım, kent, bahçe, bostan, üretim ve gıda gibi kavramlar ilgili strateji belgelerinde taranmıştır. Türkiye’de 81 ilin yerel yönetiminin; “kavramsal farkındalık (G1.1), stratejik yerleşim (G1.2) ile ekonomi ve uygulama (G1.3)” kapsamında stratejik belgelerinde içerik analizi yapılmıştır.

Kavramsal farkındalık düzeylerinin belirlenmesinde gerçekleştirilen ilişkilendirme ölçütleri ve puanları aşağıda verilmiştir:

G1.1A: Tarımın geleneksel ya da kırsal kalkınma bağlamında ele alınması, sınırlı farkındalığı (1 puan)

G1.1B: Geleneksel tarım kavramı ve söz konusu anahtar kelimeler (kentsel tarım, kent bostanı, bahçe tarımı, hobi bahçesi, kentsel üretim alanı) dahilinde ele alınması, orta düzeyde farkındalığı (2 puan)

G1.1C: Kentsel tarıma yönelik kavramların stratejik hedef ve eylemlerle bütünleştirilerek kentsel tarımın kırsal tarımdan ayrıldığı durumlar ise yüksek düzey farkındalığı (3 puan) ifade etmektedir.

İkinci değerlendirme başlığında ele alınan Stratejik Yaklaşımlar (G1.2) (Kentsel Tarıma Yönelik Stratejilerin Belirlenmesi) kapsamında, yerel yönetimlerin planlarında yer alan tarım/kentsel tarım temalı strateji ve eylemler analiz edilmiştir:

G1.2A: Tarımsal hedeflerin kapsamının dar ve geliştirilmeye açık olduğu durumlar (1 puan)

G1.2B: Tarımın daha çok kırsal kalkınma ve geleneksel uygulamalar çerçevesinde ele alındığı durumlar (2 puan)

G1.2C: Kentsel tarıma yönelik doğrudan strateji veya hedeflerin tanımlandığı durumları (3 puan) göstermektedir.

Üçüncü değerlendirme ölçütünde ise Ekonomik Yatırım ve Uygulama Düzeyi (G1.3) göstergesi ele alınmış olup, kentsel tarım politikalarının pratikteki karşılığına yönelik puanlamalar gerçekleştirilmiştir:

G1.3A: Ekonomik yatırım ve uygulama hedeflerinin yetersiz, ancak artırılabilir düzeyde olduğu durumlar (1 puan)

G1.3B: Kırsal kalkınma veya üretim odaklı eylemlerin geleneksel tarımsal yatırımlar biçiminde ele alındığı durumlar (2 puan)

G1.3C: Anahtar kavramlara dayalı, doğrudan kentsel tarım yatırımı veya uygulamalarının yer aldığı durumlar (3 puan) olarak sınıflandırılmaktadır.

Bu göstergeler aracılığıyla, belediyelerin stratejik planlarındaki kentsel tarım politikası olgunluğu (PO) kavramsal farkındalık (G1.1), stratejik yerleşim (G1.2) ve uygulama/ekonomik yatırım düzeyi (G1.3) alt göstergelerinin her birine ait üç bileşenin (A, B, C) toplamlarından elde edilmiştir. PO bir kurumun, örgütün veya yönetim biriminin belirli bir politika alanında örneğin kentsel tarımda kavramsal farkındalık, stratejik bütünleşme ve uygulama kapasitesi açısından ulaştığı gelişmişlik düzeyini ifade etmekte olup Denklem 1’de yer aldığı gibi hesaplanmıştır.

$$PO = \sum_{i=1}^3 \sum_{j=A}^C G_{1,i,j}$$

1

Denklem 1’de yer alan PO değerlerinin sınıflandırılmasında kullanılan ölçek Çizelge 1’de yer almaktadır.

Çizelge 1. PO sınıflandırma ölçeği**Table 1.** Policy maturity classification scale

PO Puanı	PO Düzeyi	PO Açıklaması	Genel Açıklama
3-5	Düşük	Kavramsal farkındalık yok veya çok sınırlı	Dolaylı ve kırsal odaklı farkındalığı ifade etmektedir. Tarım, çevre, kırsal kalkınma, yeşil alan gibi başlıklar içinde yer almaktayken, kent ölçeğinin net olmadığı durumları içermektedir.
6-7	Orta/Orta-Yüksek	Tematik farkındalık ve stratejik entegrasyon var	Kentsel tarım kavramından doğrudan geçemeyebildiği ancak sürdürülebilirlik, yeşil altyapı, yerel gıda sistemi ve iklim politikalarıyla güçlü biçimde ilişkili olduğunun savunulduğu puan düzeyi olup, uygulama ve yatırım yönleri orta seviyede olarak değerlendirilebilir.
8-9	Yüksek/Çok Yüksek Düzey	Kentsel tarım doğrudan politika, strateji ve eylemlerle entegre edilmiştir	Bu puanlama seviyesinde, kentsel tarımın politika, strateji ve eylemlerle entegre bir yapıda olduğu savunulmaktadır.

Açıklama: PO= Politika olgunluğu

İstatistiksel analiz yöntemi

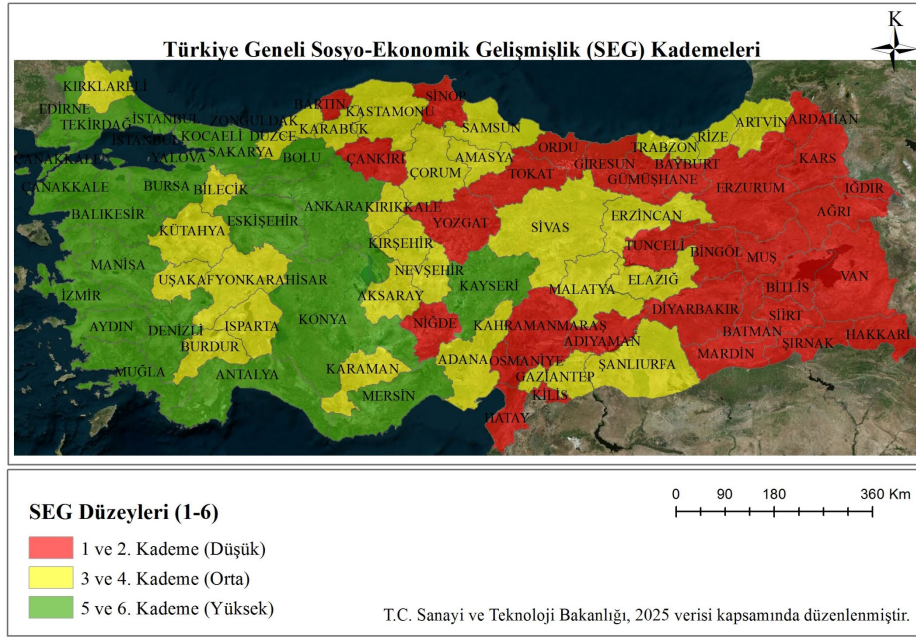
Bu çalışmada, iki değişken arasındaki ilişkiyi belirlemek için Spearman (1904) tarafından geliştirilen “Sıra Farkları Korelasyonu (*Spearman’s Rank Correlation Coefficient*)” yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, sıralı, nicel veya nitel verilerle çalışmaya elverişli olup küçük örneklemeler için güvenilir sonuçlar vermesi nedeniyle tercih edilmiştir (Spearman, 1904).

Spearman katsayısı (p), değişkenlerin sıra değerleri üzerinden hesaplanan ve -1 ile $+1$ arasında değişen bir korelasyon ölçüsüdür. $p=0$ ilişki bulunmadığını, $p=\pm 1$ ise mükemmel düzeyde monoton bir ilişkiyi ifade etmektedir (Schober ve ark., 2018). Veriler SPSS 25.0 programında analiz edilmiştir. Denklem 1’de, “ p ” Spearman katsayısını, “ d_i ” gözlem çiftleri arasındaki sıra farkını ve “ n ” toplam gözlem sayısını ifade etmektedir.

$$p = 1 - \frac{6 \sum d_i^2}{n(n^2 - 1)} \quad 2$$

Sosyo-ekonomik gelişmişlik ve kentsel tarım politikaları olgunluklarının ilişkilendirilmesi

Bu araştırmada, Türkiye’deki illerin SEG düzeylerinin belirlenmesinde T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2025) tarafından yayımlanan “İllerin SEG Endeksi (SEGE-2025)” verileri (Şekil 1) esas alınmıştır. Söz konusu endeks illeri gelişmişlik düzeylerine göre altı kademe değerlendirilmekte olup; İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Antalya, Bursa, Eskişehir ve Muğla birinci kademe (en yüksek gelişmişlik seviyesinde) iller grubunda yer almaktadır. Gümüşhane, Diyarbakır, Batman, Adıyaman, Bingöl, Kars, Mardin, Iğdır, Van, Bitlis, Hakkâri, Şırnak, Şanlıurfa, Muş ve Ağrı altıncı kademe (düşük gelişmişlik seviyesinde) iller grubunda yer almaktadır (T.C Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025).

Şekil 1. Türkiye geneli SEG kademeleri (TC. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025'ten düzenlenmiştir).

Figure 1. Socio-Economic Development levels across Türkiye

Şekil 1’de yer alan 1’den 6’ya kadar sınıflandırılan SEG skorları IBM SPSS Statistics 25.0 programı aracılığıyla SEG gelişmişlik düzeyleri ile kentsel tarım PO arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Analizde, Spearman’s rho katsayısı kullanılarak SEG gelişmişlik ile kentsel tarım PO değerlerini oluşturan alt göstergeler (G1.1/ Kavramsal Farkındalık, G1.2/ Stratejik Yerleşim, G1.3/ Ekonomik Uygulama/Yatırım) arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, illere ilişkin hem genel PO değerleri ele alınırken hem de PO değerlerine yönelik alt göstergeler bakımından da sosyo-ekonomik gelişmiş düzeylerindeki farklılıkların etkileri ele alınmıştır. Bu bağlamda Türkiye’de yerel yönetimlerin SEG faktörü bakımından farklılıkların kentsel tarım politikalarının kavramsal, stratejik yapı ve uygulama boyutlarını nasıl etkilediği değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Bölgesel düzeydeki genel değerlendirmeler (2025-2029)

Araştırma kapsamında kullanılan veriler, Türkiye’de belediye ve il özel idarelerin 2025-2029 dönemine ait stratejik planlarının yer aldığı T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı’nın (2025) resmi veri tabanından temin edilmiştir. Gümüşhane, Artvin, Ardahan, Bayburt, Bitlis, Hakkâri ve Tunceli illerinde ilgili dokümanlar il özel idare tarafından hazırlanan strateji belgeleridir. Bu illerden Bayburt İl Özel İdaresi tarafından bir dönem önce hazırlanmış 2020-2024 strateji belgesi değerlendirilmiş olup, diğer planlar 2025-2029 dönemlerini kapsamaktadır. Kalan 74 il için belediye strateji belgeleri (2025-2029) kullanılmıştır.

Karadeniz bölgesinde bulgular, bölge genelinde PO değerlerinin düşük seviyelerde (ortalama 4,2) olduğunu (Çizelge 2) ve kentsel tarımın çoğunlukla kırsal kalkınma ve geleneksel yaklaşımlar açısından ele alındığını göstermektedir. Trabzon PO bakımından bölgedeki diğer illerden daha yüksek puana (9/9) sahiptir. Bu yüksek değerin; “kentsel tarımın desteklenmesi” hedefi ile ilişkili olarak kooperatifleşme ve organik ürünler için üretim desteklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bartın, Ordu ve Samsun illerinde ise orta seviyede (6/9) bir kentsel tarım PO değeri bulunmaktadır. Diğer illerde ise (3-5/9) puan arasında düşük olgunluk seviyeleri olduğu görülmektedir (Bolu, Düzce, Amasya, Kastamonu, Tokat, Artvin, Çorum, Giresun, Gümüşhane, Karabük, Rize, Sinop ve Zonguldak).

İç Anadolu bölgesine yönelik PO değerleri incelendiğinde (Çizelge 2), ortalama değerin 5,1 seviyesinde olduğu görülmektedir. Bölgede bulunan Ankara ve Konya kentsel tarımı stratejik hedef ve eylemlerine entegre eden iller olarak ön plana çıkmaktadır (9/9). Niğde ise orta seviyede (6/9) PO değerine sahip olup, hedef ve eylemlerin daha çok

kırsal kalkınma ekseninde olduğu görülmektedir. Eskişehir, Kayseri, Kırşehir, Sivas, Yozgat, Çankırı, Karaman, Aksaray, Kırıkkale ve Nevşehir illeri ise düşük PO değerine sahip illerdir (3-5/9).

Ege bölgesine yönelik PO değerlerine bakıldığında ortalama 5,8 seviyesindedir (Çizelge 2). İzmir (9/9) ve Afyonkarahisar (8/9) en yüksek P seviyeleri bulunan illerdir. İzmir’de kentsel tarım politikalarında; gıda hakkı, sosyal eşitlik, ekolojik üretim hedefleri yer almaktadır. Stratejik planda ayrıca “kentsel tarım uygulamaları” ifadesinin de doğrudan yer aldığı görülmektedir. Bu durum İzmir’in bölgesel ölçekte öne çıkmasında etkili olup, kentsel tarım açısından kavramsal ve uygulama düzeyinde entegrasyonun varlığını desteklemektedir. Afyonkarahisar’da ise; hobi bahçeleri, sera yatırımları, arıcılık ve tarım projeleriyle ekonomik girişim ve destekler olduğu görülmektedir. Aydın, Denizli, Manisa, Muğla ve Uşak illerinin ise kentsel tarıma yönelik PO değerleri düşük seviyelerdedir.

Çizelge 2. Karadeniz, İç Anadolu ve Ege Bölgesi illerinin PO bakımından değerlendirilmesi

Table 2. Evaluation of the policy maturity levels of the provinces in the Black Sea, Central Anatolia, and Aegean regions

Karadeniz Bölgesi	Kavramsal Farkındalık (G1.1)			Strateji Amaç ve Hedefler (G1.2)			Ekonomik Yatırım/ Uygulama (G1.3)			Toplam Puan (G1+G2+G3)	PO
	G1.1a	G1.1b	G1.1c	G1.2a	G1.2b	G1.2c	G1.3a	G1.3b	G1.3c		
Trabzon										9 puan	Yüksek
Bartın										6 puan	Orta
Ordu										6 puan	Orta
Samsun										6 puan	Orta
Bolu										5 puan	Düşük
Düzce										5 puan	Düşük
Amasya										4 puan	Düşük
Kastamonu										4 puan	Düşük
Tokat										4 puan	Düşük
Artvin										3 puan	Düşük
Çorum										3 puan	Düşük
Giresun										3 puan	Düşük
Gümüşhane										3 puan	Düşük
Karabük										3 puan	Düşük
Rize										3 puan	Düşük
Sinop										3 puan	Düşük
Zonguldak										3 puan	Düşük
İç Anadolu Bölgesi											
Ankara										9 Puan	Yüksek
Konya										9 Puan	Yüksek
Niğde										6 puan	Orta
Eskişehir										5 puan	Düşük
Kayseri										5 puan	Düşük
Kırşehir										5 puan	Düşük
Sivas										5 puan	Düşük
Yozgat										5 puan	Düşük
Çankırı										4 puan	Düşük
Karaman										4 puan	Düşük
Aksaray										3 puan	Düşük
Kırıkkale										3 puan	Düşük
Nevşehir										3 puan	Düşük
Ege Bölgesi											
İzmir										9 puan	Yüksek
Afyonkarahisar										8 puan	Yüksek
Kütahya										6 puan	Orta
Aydın										5 puan	Düşük
Denizli										5 Puan	Düşük
Manisa										5 puan	Düşük
Muğla										5 puan	Düşük
Uşak										3 puan	Düşük

Açıklama: G1.1A kırsal kalkınma odaklı düşük farkındalığı, G1.1B geleneksel tarım ve anahtar kelime düzeyindeki orta farkındalığı, G1.1C ise kentsel tarımın kavramsal ve stratejik olarak bütünlük biçimde ele alındığı yüksek farkındalığı göstermektedir. G1.2A sınırlı tarımsal hedefleri, G1.2B kırsal odaklı stratejik yaklaşımları, G1.2C ise doğrudan kentsel tarım uygulamalarını içeren stratejik bütünlük ifade etmektedir. G1.3A yetersiz ekonomik hedefleri, G1.3B geleneksel üretim odaklı uygulamaları, G1.3C ise doğrudan kentsel tarım yatırımları ve uygulamalarını kapsamaktadır.

Akdeniz Bölgesi yerel yönetimlerinde, kentsel tarım ağırlıklı olarak sürdürülebilir kalkınma ve kırsal üretim politikaları içerisinde değerlendirilmektedir (Çizelge 3). Bölgede ortalama PO değerinin 4,5/9 olduğu (düşük) belirlenmiştir. Antalya ve Kahramanmaraş illerinde (6/9) çevre yönetimi, iklim uyumu ve üretici destekleri ön plana çıkmaktadır. Adana, Hatay ve Mersin (5/9) illeri ise; organik tarım ve iyi tarım uygulamalarıyla ön plandadır. Burdur, Osmaniye ve Isparta ise (3/9) daha çok kırsal tarım odaklı eylemler ve hedefler bulunmaktadır.

Çizelge 3. Akdeniz ve Marmara Bölgeleri illerinin kentsel tarım PO düzeyleri

Table 3. Urban agriculture policy maturity levels of the provinces in the Mediterranean and Marmara Regions.

Akdeniz Bölgesi	Kavramsal Farkındalık (G1.1)			Strateji Amaç ve Hedefler (G1.2)			Ekonomik Yatırım/ Uygulama (G1.3)			Toplam Puan (G1+G2+G3)	PO
	G1.1a	G1.1b	G1.1c	G1.2a	G1.2b	G1.2c	G1.3a	G1.3b	G1.3c		
Antalya										6 puan	Orta
Kahramanmaraş										6 puan	Orta
Adana										5 puan	Düşük
Hatay										5 puan	Düşük
Mersin										5 puan	Düşük
Burdur										3 puan	Düşük
Osmaniye										3 puan	Düşük
Isparta										3 puan	Düşük
Marmara Bölgesi											
İstanbul										9 puan	Yüksek
Balıkesir										6 puan	Orta
Bursa										6 puan	Orta
Sakarya										5 puan	Düşük
Tekirdağ										5 puan	Düşük
Yalova										5 puan	Düşük
Kırklareli										4 puan	Düşük
Bilecik										3 puan	Düşük

Açıklama: G1.1A kırsal kalkınma odaklı düşük farkındalığı, G1.1B geleneksel tarım ve anahtar kelime düzeyindeki orta farkındalığı, G1.1C ise kentsel tarımın kavramsal ve stratejik olarak bütünlük biçimde ele alındığı yüksek farkındalığı göstermektedir. G1.2A sınırlı tarımsal hedefleri, G1.2B kırsal odaklı stratejik yaklaşımları, G1.2C ise doğrudan kentsel tarım uygulamalarını içeren stratejik bütünlüşmeyi ifade etmektedir. G1.3A yetersiz ekonomik hedefleri, G1.3B geleneksel üretim odaklı uygulamaları, G1.3C ise doğrudan kentsel tarım yatırımları ve uygulamalarını kapsamaktadır.

Marmara Bölgesi yerel yönetimlerine yönelik ortalama PO değeri 5,4/9 düzeyindedir (Çizelge 3). İstanbul (9/9), “Kentsel Tarımı Güçlendirmek” hedefiyle ekonomik kalkınma, gıda güvenliği ve sosyal eşitlik kavramları ile öne çıkmaktadır. Stratejik plan kapsamında; bitkisel üretim, balıkçılık, hayvancılık destekleri, makine-ekipman hibeleri, kooperatif yatırımları, süt işleme tesisleri ve halk bostanları gibi projelere doğrudan yer verildiği görülmektedir. Ayrıca, 2029’a kadar 31 üretici birliği ve kooperatifin desteklenmesi, 7 halk bostanının kurulması ve 118.000 üreticinin doğrudan faydalanması hedeflenmektedir. Balıkesir ve Bursa illeri ise (6/9) orta düzey entegrasyon gösteren illerdir. Bölgedeki diğer illerin ise PO bakımından düşük düzey aralıklarında olduğunu söylemek mümkündür (3-5/9).

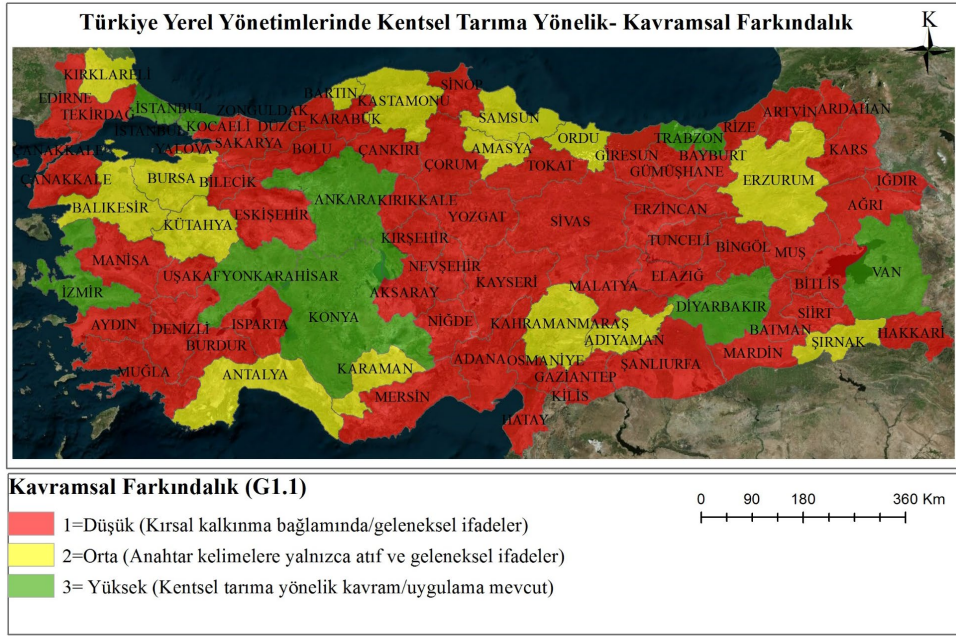
Doğu Anadolu Bölgesi yerel yönetimlerinin ortalama PO değeri 3,8/9 (düşük) düzeydedir (Çizelge 4). Bölge genelinde Van en dikkat çeken il olarak değerlendirilmektedir (9/9). “Kadın Kent Bostanı” ve “Üretim Atölyeleri” projeleriyle kadın odaklı ve katılımcı bir kentsel tarım yaklaşımının geliştirildiği görülmektedir. Erzurum (6/9) yeşil dönüşüm ve iklim uyumu kavramlarıyla orta düzey olgunluk göstermektedir. Diğer iller (Malatya, Elâzığ, Ağrı, Ardahan, Bingöl, Bitlis, Erzincan, Hakkâri, Iğdır, Kars, Muş, Tunceli) tarımı kırsal kalkınma ve çevre yönetimi bağlamında ele almaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi ortalama PO değeri 4,3/9 (düşük) düzeydedir. Diyarbakır (8/9), “Mor Bayrak Programı” ve kent bostanlarıyla sosyal ve ekonomik boyutları bütünleştiren bir model sunmaktadır. Batman, Gaziantep ve Şırnak illerinin ise PO değerlerinin (5/9) düşük seviyelerde olduğu görülmektedir (Çizelge 4).

Çizelge 4. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri illerinin kentsel tarım PO düzeyleri**Table 4.** Evaluation of the urban agriculture policy maturity levels of the provinces in the Eastern and Southeastern Anatolia Regions

Doğu Anadolu Bölgesi	Kavramsal Farkındalık (G1.1)			Strateji Amaç ve Hedefler (G1.2)			Ekonomik Yatırım/ Uygulama (G1.3)			Toplam Puan (G1+G2+G3)	PO
	G1.1a	G1.1b	G1.1c	G1.2a	G1.2b	G1.2c	G1.3a	G1.3b	G1.3c		
Van										9 puan	Yüksek
Erzurum										6 puan	Orta
Malatya										5 puan	Düşük
Elazığ										4 puan	Düşük
Ağrı										3 puan	Düşük
Ardahan										3 puan	Düşük
Bayburt										3 puan	Düşük
Bingöl										3 puan	Düşük
Bitlis										3 puan	Düşük
Erzincan										3 puan	Düşük
Hakkâri										3 puan	Düşük
İğdır										3 puan	Düşük
Kars										3 puan	Düşük
Muş										3 puan	Düşük
Tunceli										3 puan	Düşük
Güneydoğu Anadolu Bölgesi											
Diyarbakır										8 puan	Yüksek
Batman										5 puan	Düşük
Gaziantep										5 puan	Düşük
Şırnak										5 puan	Düşük
Adıyaman										4 puan	Düşük
Kilis										3 puan	Düşük
Mardin										3 puan	Düşük
Siirt										3 puan	Düşük
Şanlıurfa										3 puan	Düşük

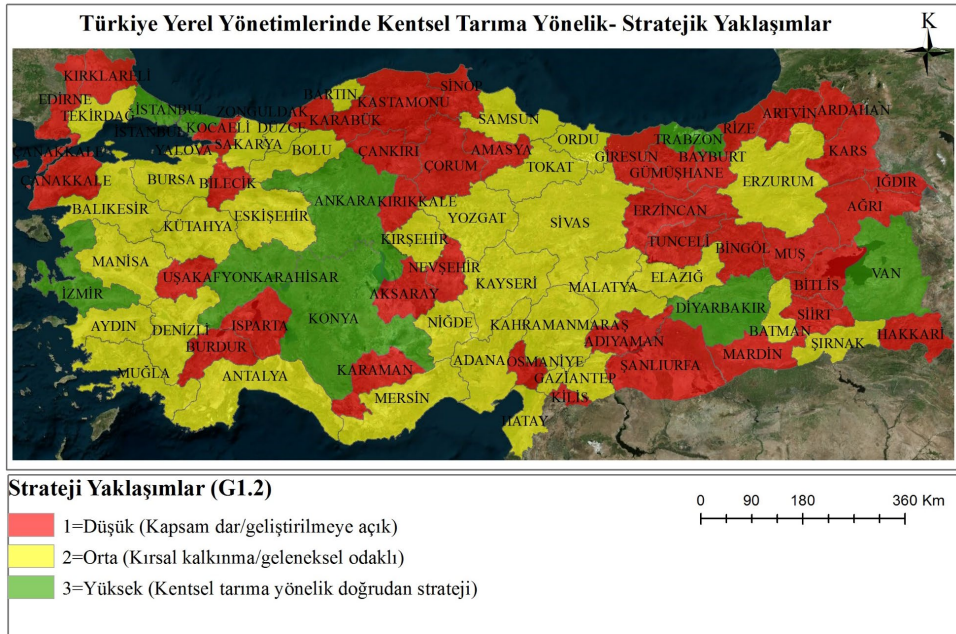
Açıklama: G1.1A kırsal kalkınma odaklı düşük farkındalığı, G1.1B geleneksel tarım ve anahtar kelime düzeyindeki orta farkındalığı, G1.1C ise kentsel tarımın kavramsal ve stratejik olarak bütünleşik biçimde ele alındığı yüksek farkındalığı göstermektedir. G1.2A sınırlı tarımsal hedefleri, G1.2B kırsal odaklı stratejik yaklaşımları, G1.2C ise doğrudan kentsel tarım uygulamalarını içeren stratejik bütünleşmeyi ifade etmektedir. G1.3A yetersiz ekonomik hedefleri, G1.3B geleneksel üretim odaklı uygulamaları, G1.3C ise doğrudan kentsel tarım yatırımları ve uygulamalarını kapsamaktadır.

Kentsel tarıma yönelik Kavramsal Farkındalık (G1.1) düzeyleri, Stratejik Yaklaşımlar (G1.2), Ekonomik Yatırım ve Uygulama Düzeyleri (G1.3) kapsamında gerçekleştirilen puanlamalara göre geliştirilen Şekil 2,3,4 aşağıda sunulmuştur. İlgili başlıkların toplam PO değerlerine yönelik oluşturulan harita da Şekil 5’te yer almaktadır.

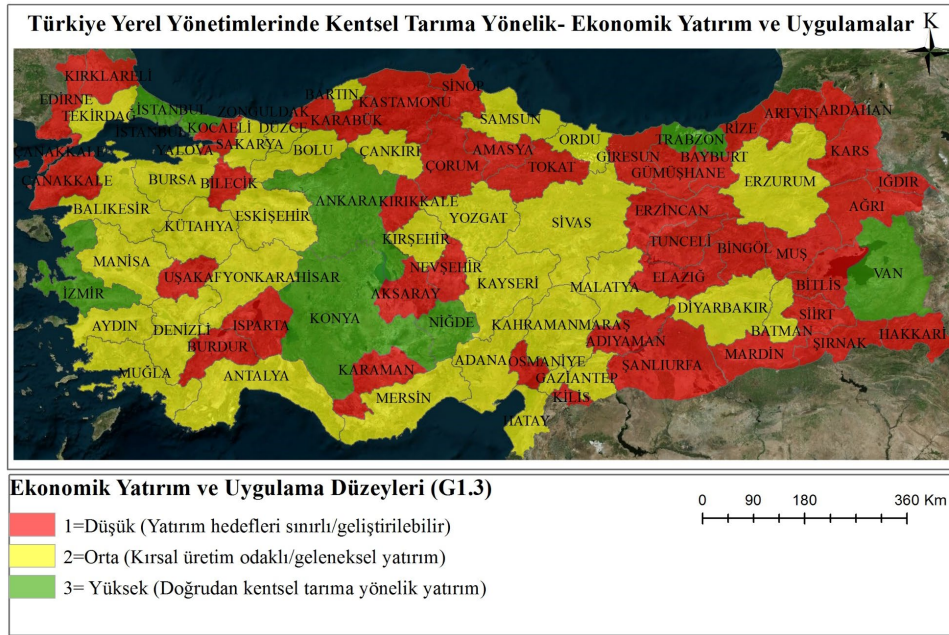
Şekil 2. Yerel yönetimlere ilişkin kavramsal farkındalık düzeyleri

Figure 2. Conceptual awareness levels of local governments

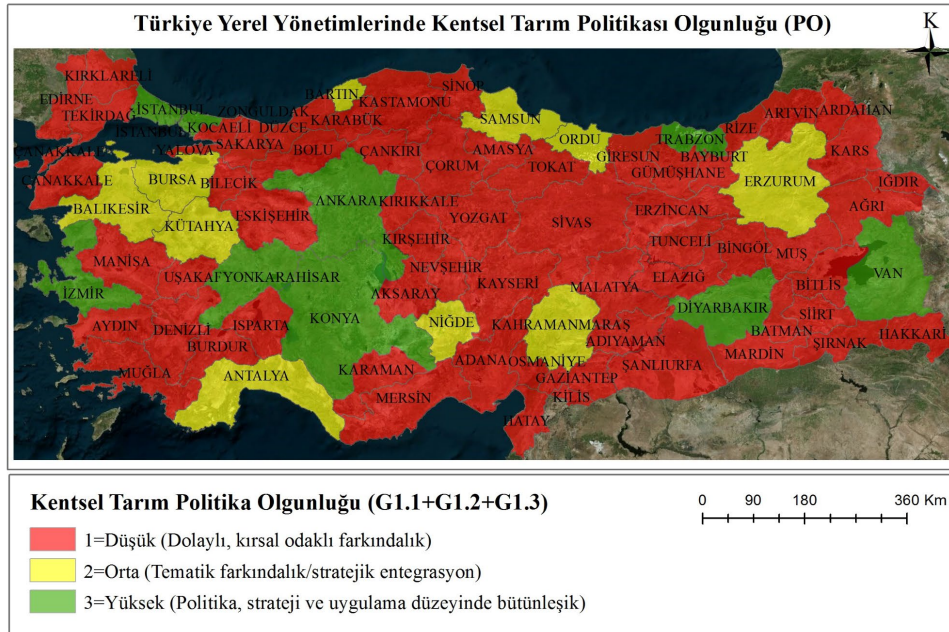
Şekil 3. Yerel yönetimler tarafından uygulanan stratejik yaklaşım düzeyleri

Figure 3. Strategic approach levels implemented by local governments

Şekil 4. Yerel yönetimler tarafından hedeflenen ekonomik yatırım ve uygulamalar

Figure 4. Economic investments and implementations targeted by local governments

Şekil 5. Yerel yönetimlerin toplam PO sınıflandırması

Figure 5. Overall policy maturity classification of local governments

Türkiye’deki yerel yönetimlerin kentsel tarım PO düzeyleri değerlendirildiğinde (Şekil 5), belediyelerin büyük çoğunluğunun düşük düzeyde PO değerine sahip olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre yerel yönetimlerin yaklaşık %77,8’i (n=63) düşük düzeyde PO düzeyindeyken, %12,3’ü (n=10) orta düzeyde ve yalnızca %9,9’luk (n=8) bir kısmının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi (SEG) ile kentsel tarım politika olgunluğu (PO) ve bileşenleri arasındaki ilişkiler

Çizelge 5'te yer alan Spearman's rho analizinde Türkiye'de yerel yönetimlerin hazırlamış oldukları strateji belgelerine yönelik PO değeri ile SEG Değişkeni arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu kapsamda; PO ile SEG değerleri arasında "pozitif ve anlamlı" bir ilişki bulunmaktadır ($p=0.378$; $p<0.01$). Bu durum, sosyo-ekonomik bakımdan gelişmiş olan illerin kentsel tarıma yönelik politikalarını daha kapsamlı ve uygulamaya dönük bir şekilde ele aldıklarını göstermektedir. Kavramsal farkındalık (G1.1) açısından özellikle G1.1C değişkeni ile PO arasında pozitif bir ilişki ($p=0.543$; $p<0.01$) bulunmaktadır. Bu durum kentsel tarıma stratejik planlarında yer veren belediyelerin PO değerlerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde G1.1B ile PO arasındaki pozitif ilişki ($p=0.322$ - $p<0.01$) kırsal kalkınma ve geleneksel tarım eksenli yaklaşımların politik gelişime katkı sunduğunu göstermektedir. Kırsal odaklı tarımsal faaliyetleri içeren G1.1A başlığı PO değeri arasında ise negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır ($p=-0.596$; $p<0.01$). Bu bulgu kırsal odaklı faaliyetlerin kentsel tarıma yönelik PO değerini azalttığını göstermektedir. Stratejik yerleşim ve uygulama hedefleri boyutunda elde edilen sonuçlara göre; G1.2B ve PO arasında pozitif yönlü ilişki saptanırken ($p=0.590$ - $p<0.01$), G1.2A ile PO arasında negatif yönlü bir ilişki ($p=-0.90$ - $p<0.01$) olduğu görülmektedir. Bu durum, sadece geleneksel tarım uygulamaları ekseninde gerçekleştirilen eylem çerçevelerinin PO değerlerini olumsuz etkilediğini (azaldığını) göstermektedir. G1.3A göstergesi ile PO arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır ($p=-0.893$ - $p<0.01$). İstatistiksel verilerden hareketle, ekonomik düzeylerin yetersiz olduğu yerel yönetimlerde PO düzeyinin de belirgin biçimde azaldığı görülmektedir. G1.3C göstergesi ve PO arasında saptanan pozitif yönlü ilişki ise ($p=0.627$ - $p<0.01$) kentsel tarımın ekonomik uygulama ve yatırım düzeyinde bütünleştiği illerde olgunluğun güçlendiğini göstermektedir. Çizelge 5 ve Şekil 6'da ilgili analiz bulgularına yer verilmiştir.

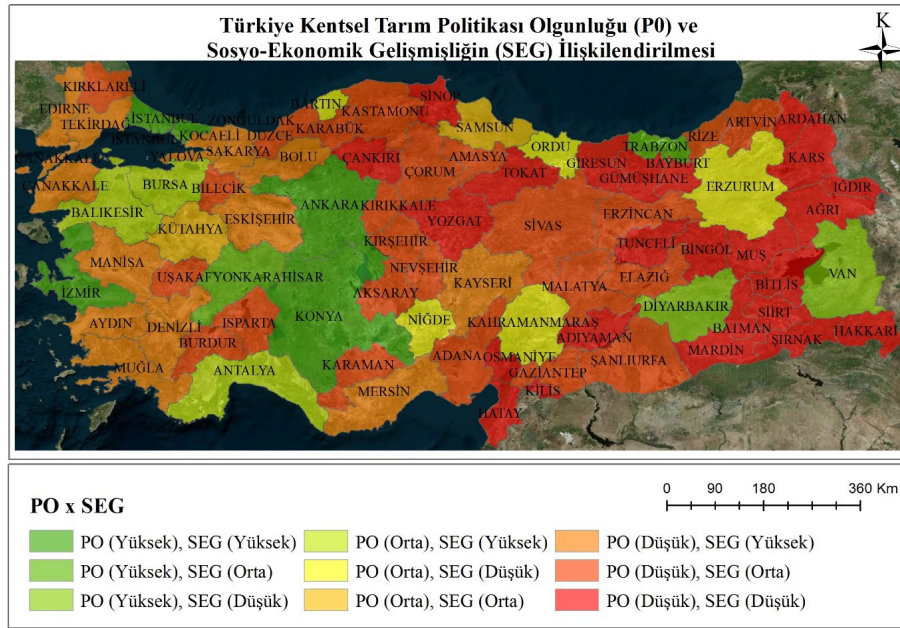
Çizelge 5. Değişkenler arasındaki Spearman's rho Korelasyon katsayıları (N=81)

Table 5. Spearman's rho Correlation Coefficients Between Variables (N=81)

Değişkenler	SEG	G1.1A	G1.1B	G1.1C	G1.2A	G1.2B	G1.2C	G1.3A	G1.3B	G1.3C	PO
SEG	1										
G1.1A	-.153	1									
G1.1B	.029	-.737**	1								
G1.1C	.181	-.534**	-.151	1							
G1.2A	-.380**	.297**	-.125	-.327**	1						
G1.2B	.277*	.022	.219*	-.274*	-.819**	1					
G1.2C	.181	-.534**	-.151	1.000**	-.327**	-.274*	1				
G1.3A	-.434**	.271*	-.082	-.344**	.902**	-.710**	-.344**	1			
G1.3B	.326**	-.048	.165	-.098	-.748**	.820**	-.098	-.839**	1		
G1.3C	.205	-.400**	-.141	.782**	-.304**	-.166	.782**	-.319**	-.249*	1	
PO	.378**	-.596**	.322**	.543**	-.903**	.590**	.543**	-.893**	.627**	.499**	1

Açıklama: * $p<0.05$ ve ** $p<0.01$ değerlerini ifade etmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye genelinde SEG ile kentsel tarım PO arasında pozitif fakat bölgesel farklılıklar gösteren bir ilişki bulunmaktadır. Bu kapsamda Türkiye'de yerel yönetimlerinin PO değerleri ve SEG düzeylerinin ilişkilendirilmesi neticesinde geliştirilen harita Şekil 6'da yer almaktadır.

Şekil 6. Kentsel tarım PO ve SEG göstergelerinin ilişkilendirilmesi

Figure 6. Correlation Between Urban Agriculture Policy Maturity and Socio-Economic Development Indicators

SONUÇ

Bu araştırmadan elde edilen bulgular, Türkiye yerel yönetimlerinin SEG kademelerinin yükselmesiyle birlikte kentsel tarıma ilişkin PO düzeylerinin de artış eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte 2025-2029 yıllarını kapsayan stratejik planlarda yer alan kentsel tarıma yönelik strateji ve eylemlerin uygulama düzeyine ne ölçüde yansıdığı ayrı bir çalışma konusu olup, bu araştırma kapsamında doğrudan değerlendirilmemiştir. Araştırma yerel yönetimlerin stratejik planlarında kentsel tarım konusuna yönelik eğilimlerini ortaya koymakta olup, planların uygulama başarısı ölçülmektedir. Gelecek araştırmalarda belediye faaliyet raporları, kent bostanı gibi uygulamalar, kooperatiflere yönelik destekler ve yerel üretim projeleri üzerinden (özellikle PO seviyesi yüksek kentlerde) uygulama kapasitelerine yönelik incelemelerin gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Bu araştırmaya ilişkin sonuçlar, Türkiye’de kentsel tarıma yönelik politikaların sadece yerel bağlamda değil, ulusal ölçekte de kurumsal destek mekanizmalarına ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Özellikle SEG düzeyi bakımından düşük seviyelere sahip illerdeki yerel yönetimlerin teknik kapasite, finansman ve kurumsal rehberlik bakımından desteklenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda belediyeler arasında bilgi paylaşımı ve ortak iş birliklerinin gerçekleştirilmesi önemli girişimler olarak değerlendirilebilir. Yerel yönetimler dışında Tarım ve Orman Bakanlığı ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından yürütülen tarım politikalarının kentsel tarım açısından daha bütüncül bir biçimde ele alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca kalkınma ajansları, üniversiteler ve yerel kooperatiflerin aracılığıyla düşük gelişmişlik seviyesindeki illerde pilot uygulama alanlarının oluşturulması da yerel yönetimler açısından faydalı girişimler olarak değerlendirilebilir. Topluluk bahçeleri, hobi bahçeleri, kent bostanları, üretici pazarları (yerel pazarlar) ve yeşil altyapı tabanlı üretim alanları gibi uygulamaların artırılması, kentsel yaşam kalitesini yükseltmenin yanı sıra yerel ekonomik kalkınmayı da destekleyecektir. Kentsel tarımın sürdürülebilir kent planlaması politikalarıyla bütünleştirilmesi hem ekonomik hem de ekolojik refahın güçlendirilmesi açısından stratejik bir gerekliliktir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyan Özeti

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını ve intihal yapmadıklarını beyan eder.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- Açıksöz, S. (2009), "The Cluster of Urban Agriculture: Case Of Bartın-Turkey". *Tarım Bilimleri Dergisi*, 15(4), s. 348-357. https://doi.org/10.1501/Tarimbil_0000001110.
- Açıksöz, S. ve Memlük, Y. (2004), "Kentsel Tarım Kapsamında Atatürk Orman Çiftliği'nin Yeniden Değerlendirilmesi", *Tarım Bilimleri Dergisi*, 10(1), s. 76-84. https://doi.org/10.1501/Tarimbil_0000000873.
- Alanka, D. (2024), "Nitel Bir Araştırma Yöntemi Olarak İçerik Analizi: Teorik Bir Çerçeve", *Kronotop İletişim Dergisi*, 1(1), s. 62-82.
- City of Edmonton. (2012), *Fresh: Edmonton's Food and Urban Agriculture Strategy*. AB: City of Edmonton. . <https://www.edmonton.ca/fresh> (erişim tarihi: 30.10. 2025).
- City of London and Evergreen. (2017), *London Urban Agriculture Strategy*. City of London. <https://www.london.ca/residents/Environment/Food/Pages/Urban-Agriculture.aspx> (erişim tarihi: 29.10.2025).
- Çimen, A. O., & Gülçubuk, B. (2024), "Türkiye'deki Tarımsal Üretim Planlaması ve Hukuki Boyutu", *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 30(1), s.61-68. <https://doi.org/10.24181/tarekoder.1435383>.
- Dağ, K. ve Aktaş, E. (2024), "İklim Değişikliğinin Türkiye Tarımına Etkileri", *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 30(2), s.173-181. <https://doi.org/10.24181/tarekoder.1553204>.
- Douziech, M., Mann, S., Galley, S. and Lansche, J. (2024), "A classification scheme for urban agriculture combining technical properties with characteristics related to the economic and social sustainability", *Agronomy for Sustainable Development*, 44(54). <https://doi.org/10.1007/s13593-024-00990-4>.
- Elmalı, K. (2025), "Ekonomik Kalkınmada Tarım Sektörünün Etkisinin Mekânsal Ekonometrik Analizi", *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 31(1), s. 21-35. <https://doi.org/10.24181/tarekoder.1567263>.
- Gočová, A. (2015). *Urban Agriculture Garden Guide: Manual for Starting and Designing Urban Agriculture Projects*. Vancouver Board of Parks and Recreation, Vancouver. <https://sustain.ubc.ca/about/resources/urban-agriculture-garden-guide> (erişim tarihi 10.10.2025).
- Ilieva, R. T., Cohen, N., Israel, M., Specht, K., Fox-Kämper, R., Fargue-Lelièvre, A., Ponizy, L., Schoen, V., Caputo, S., Kirby, C. K., Goldstein, B., Newell, J. P. and Blythe, C. (2022), "The socio-cultural benefits of urban agriculture: A review of the literature", *Land*, 11(5), 622. <https://doi.org/10.3390/land11050622>.
- Kayasü, S. ve Durmaz, B. (2021), "Türkiye'de Kentsel Tarımın Yapısal ve Oluşumsal Çerçevesi". *İDEALKENT*, 12(34), s.1358-1389. <https://doi.org/10.31198/idealkent.957765>.
- Mayring, P. (2014). Qualitative content analysis: theoretical foundation, basic procedures and software solution. Klagensfurt. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssao-395173>.
- Mensah, J. K. (2023). "Urban agriculture, local economic development and climate change: Conceptual linkages", *International Journal of Urban Sustainable Development*, 15(1), pp.141-151. <https://doi.org/10.1080/19463138.2023.2207523>.
- Menteş, F. ve Aslan, F. (2021), "Türkiye'de kentsel tarım düzenlemelerine yönelik stratejiler". *Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 16(2), s.139-149.
- Monte-Mór, R. L. (2006), "O que é o urbano, no mundo contemporâneo", *Revista Paranaense de Desenvolvimento*, 111, pp.9-18.
- MOUA. (2023), *Cultivating Urban Agriculture: The Plan for Advancing Urban Agriculture in New York City*. New York City Government. <https://www.nyc.gov/assets/agriculture/downloads/pdf/cultivating-urban-agriculture.pdf> (erişim tarihi: 30.10.2025).
- Naazie, G. K., Agyemang, I. and Tampah-Naah, A. M. (2024), "Characterization of urban agriculture and farmers climate change adaptation: the case of urban Wa, Ghana". *Discover. Sustainability*, 5(58). <https://doi.org/10.1007/s43621-024-00227-0>.
- Orsini, F., Kahane, R., Nono-Womdim, R. and Gianquinto, G. (2013), "Urban agriculture in the developing world: A review. *Agronomy for Sustainable Development*", 33(4), pp.695-720. <https://doi.org/10.1007/s13593-013-0143-z>.
- Özbay, Ü. (2023), "Türkiye'de Sanayileşme, CO₂ Emisyonu, Ekonomik Büyüme ve Tarımsal Üretim İlişkisi: Ampirik Bir Uygulama", *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 29(2), s.79-91. <https://doi.org/10.24181/tarekoder.1311715>.
- Rosa, I. (2008), "Vazios urbanos como vazios de preservação: Franco da Rocha nas terras de Juquary", *PosFAUUSP*, 23, pp.120-139.
- Saraiva, J. dos S., Souza, C. C. F. de, Lopes, M. L. B., Tourinho, H. L. Z. and Santos, M. A. S. dos. (2025), "Urban agriculture or agriculture in urban space: A systematic review of concepts, characteristics and typologies", *Revista de Gestão Social e Ambiental*, 19(5), pp. 1-18. <https://doi.org/10.24857/rgsa.v19n5-050>.
- Schober, P., Boer, C. and Schwarte, L. A. (2018), "Correlation coefficients: Appropriate use and interpretation". *Anesthesia & Analgesia*, 126(5), pp. 1763-1768. <https://doi.org/10.1213/ANE.0000000000002864>.
- Smit, J., Nasr, J., & Ratta, A. (2001), "Where is farming found in the city? *Urban agriculture: food, jobs and sustainable cities in* (Chapter 4). Washington, D.C.: The Urban Agriculture Network, Inc.
- Spearman, C. (1904), "The proof and measurement of association between two things". *American Journal of Psychology*, 15(1), pp.72-101. <http://www.jstor.org/stable/1412159>.
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2025), *İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE-2025)*. Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü. <https://www.sanayi.gov.tr> (erişim tarihi: 30.10. 2025).
- T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2025), *Türkiye'deki Belediye ve İl Özel İdarelerine ait 2025-2029 Stratejik Planlar Veri Tabanı*. <https://www.sp.gov.tr> (erişim tarihi: 10.10. 2025).

- Tabrez, Z. (2025), “Sustainable cities: enhancing food systems with urban agriculture”. *Discover. Food*, 5(173). <https://doi.org/10.1007/s44187-025-00439-x>.
- Thwaites, H. J., Hume, I. V. and Cavagnaro, T. R. (2025), “The case for urban agriculture: Opportunities for sustainable development”, *Urban Forestry & Urban Greening*, 110, pp.128861. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2025.128861>.
- Toprak, M. (2024), “Yerel yönetimlerin tarım ve gıda stratejilerinde yeni gelişmeler: İzmir Karşıyaka Belediyesi örneği”, Ö. Z. Yayla (Ed.), *Yerel yönetimlerde yeni yaklaşımlar*, Özgür Yayıncılık, s.219-236. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub684.c2885>.
- Ville de Montréal. (2021), *Stratégie d'agriculture Urbaine 2021-2026*. Bureau de la Transition Écologique et de la Résilience, Ville de Montréal. <https://montreal.ca> (<https://montreal.ca> (erişim tarihi: 29.10.2025)).
- Yavuz, H. (2025), “Tarım Alt Sektörlerinin Finansal Performanslarının DuPont Analiz tekniği ile Değerlendirilmesi”, *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 31(1), s.133-148. <https://doi.org/10.24181/tarekoder.1637415>.
- Yenigül, S. B. (2016), “Büyükşehirlerde tarımsal alanların korunmasında kentsel tarım ve yerel yönetimlerin rolü”, *Megaron*, 11(2), s.291-299. <https://doi.org/10.5505/MEGARON.2016.48568>.